

STANOVISKO VLÁDY

**k návrhu poslanců Jiřího Miholy, Mariana Jurečky, Jaroslava Faltýnka
a Ladislava Velebného na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 341/2005 Sb.,
o veřejných výzkumných institucích, ve znění pozdějších předpisů
(sněmovní tisk č. 1033)**

Vláda na své schůzi dne 13. března 2017 projednala a posoudila návrh zákona, kterým se mění zákon č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích, ve znění pozdějších předpisů, a zaujala k němu **neutrální** stanovisko s tím, že upozorňuje na některé níže uvedené skutečnosti, které je vhodné v rámci dalšího legislativního procesu zohlednit.

1. Omezení pravomocí rady instituce volené výzkumnými pracovníky může být v rozporu s principy akademických svobod a akademické samosprávy u veřejné výzkumné organizace, která provádí v souladu se svojí zřizovací listinou základní výzkum. Navrhované posílení pravomocí zřizovatele ve vztahu k veřejným výzkumným institucím rovněž lze vnímat i jako popření základního charakteru veřejných výzkumných institucí jakožto samosprávných veřejnoprávních korporací. Rada instituce má ze zákona dbát na zachování účelu, pro který byla veřejná vědecká instituce zřízena, stanovovat směry činnosti veřejné výzkumné instituce a rozhodovat o koncepci jejího vývoje. Je proto otázkou, zda je vhodné přesunout tak značnou část jejích pravomocí na zřizovatele nebo jiné orgány veřejné vědecké instituce. Navrhovaný zákon odnímá radě instituce možnost podílet se na jmenování ředitele, schvalovat rozpočet a organizační řád či schvalovat zrušení veřejné výzkumné instituce. Úlohu rady instituce tak z velké části přebírá zřizovatel a jím jmenované orgány.
2. Předložený návrh také souběžně stanoví oprávnění zřizovatele veřejné výzkumné instituce jmenovat a odvolávat všechny externí členy rady instituce a zároveň doplňuje mezi externí členy rady instituce i zástupce zřizovatele, což již lze považovat

za nadměrnou kumulaci oprávnění zřizovatele ingerovat do složení externí části členů rady instituce.

3. Doplnění podmínky předchozího souhlasu vlády pro rozhodnutí zřizovatele o zrušení veřejné výzkumné instituce v § 15 písm. d) i tehdy, budou-li jejími zřizovateli územní samosprávné celky, jde zřejmě za hranice ústavních omezení zásahů státu do výkonu územní samosprávy podle čl. 101 odst. 4 Ústavy. Bylo by proto třeba redukovat ji pouze na veřejné výzkumné instituce zřizované Českou republikou, přičemž nutnost předchozího souhlasu vlády je ke zvážení rovněž v případě veřejných výzkumných institucí zřízených Akademií věd České republiky.
4. Některé navrhované změny týkající se kompetencí a vztahů mezi orgány veřejných výzkumných institucí by mohly působit potíže při fungování těchto organizací. Především není vhodné, aby byly na dozorčí radu přenášeny pravomoci exekutivního charakteru (např. schvalování rozpočtu veřejné výzkumné instituce, výroční zprávy nebo účetní závěrky), což by ve svém důsledku vedlo k tomu, že výkonné orgány nebudou odpovídat za výsledek hospodaření při současné absenci nezávislé kontroly schvalování rozpočtu a účetní závěrky.
5. Návrh zákona nezohledňuje změny zákona o veřejných výzkumných institucích, provedené zákonem č. 24/2017 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím právní úpravy rozpočtové odpovědnosti. Úprava navrhovaná v § 18 předpokládá, že rada instituce se bude vyjadřovat k návrhu rozpočtu instituce a opomíjí střednědobý výhled rozpočtu. Taková úprava však není v souladu s platným zněním ustanovení § 22 odst. 4 zákona o veřejných výzkumných institucích, podle kterého veřejná výzkumná instituce zveřejňuje rozpočet a střednědobý výhled rozpočtu nejpozději do 30 dnů ode dne jeho schválení radou instituce. Toto ustanovení by se v případě schválení návrhu zákona stalo neaplikovatelným, resp. by jej bylo nutno novelizovat i s ohledem na skutečnost, že podle předloženého návrhu nemá rozpočet schvalovat rada instituce, ale dozorčí rada.
6. Návrh modifikovat stávající zákaz pro ředitele veřejné výzkumné instituce být členem řídících nebo kontrolních orgánů právnických osob provozujících podnikatelskou činnost a podílet se na podnikání právnických osob působících v oblasti, která je předmětem činnosti veřejné výzkumné instituce, tak, že tento zákaz neplatí pro právnickou osobu, v níž má veřejná výzkumná instituce majetkovou účast, a to i prostřednictvím jiné

právnícké osoby, nedůvodně vybočuje z rámce proklamovaného účelu návrhu. Majetková účast veřejné výzkumné instituce v jiné právnícké osobě nikterak neindikuje vztah mateřské a dceřiné společnosti, přičemž z dodatku „a to i prostřednictvím jiné právnícké osoby“ nevyplývá, zda má jít ve všech případech pouze o jednu zprostředkující osobu, anebo může jít i o početně neomezenou řadu zprostředkujících osob.

7. Návrh zákona neobsahuje přechodná ustanovení, takže například není jasné, zda volený orgán veřejné výzkumné instituce, tj. rada instituce, dokončí svoje volební období nebo budou muset být ihned vypsány nové volby, včetně jmenování externích členů zřizovatelem, kteří jsou dosud voleni výzkumnými pracovníky veřejné výzkumné instituce. Stejně tak není jasné, zda funkční období ředitele veřejné výzkumné instituce bude dokončeno, nebo bude muset být ihned, jakmile zákon nabyde účinnosti, vypsáno nové výběrové řízení.